

-
1. Гончаренко В. Утворення Української Народної Республіки як важливий етап на шляху до незалежності України / В. Гончаренко // Право України. — 2017. — № 11. — С. 32–39.
  2. Преса України: Газети 1917–1920 рр. Бібліографічний покажчик / НАН України. Інститут історії України; Уклад. Г.Я. Рудий — К., 1997. — С. 19.
  3. Терлецький О. Історія України від 1917 р. до найновіших часів / Омелян Терлецький. — Львів: Просвіта, 1936. — 111 с.
  4. Яковлів А. Основи конституції У.Н.Р. — Париж, 1935. — 63 с.
  5. Власенко С. Конституція Української Народної Республіки як основний закон європейського зразка / С. Власенко // Право України. — 2017. — № 11. — С. 80–86.
  6. Мироненко О. М. Світоч української державності. Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. — К., 1995. — 328 с.

Наталія ЛЕОНОВА

доцент кафедри МВСГД

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат філологічних наук

ГЕРОЇЧНІ БАЛАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ

Із початку XVI століття в Україні разом із козацтвом зароджується козацька пісенна творчість. Кілька десятиліть потому поступово формується Запорізька Січ. Розпочинається нова героїчна доба, нові постаті стали героями історичних пісень, що прославляли козацьких ватажків Дмитра Вишневецького, Івана Богуна, Максима Залізняка, Богдана Микошинського, Самійла Кішку та інших. Величавий могутній характер має героїчна пісня-балада «Ой п'є Байда», присвячена запорізькому лицареві Дмитрові Вишневецькому-Байді. Упродовж багатьох років Байда водив козаків у героїчні походи. Його боялися вороги. Він визволяв з полону своїх побратимів. Коли сам потрапив у полон, став зразком мужності, незламності і непідкупності. Турецький султан запропонував відважному отаманові сватати його дочку і царювати, на що Вишневецький, за сюжетом, розсміявся йому в обличчя [2, с. 55].

Героїчні балади Запорізької Січі є окремим джерелом поповнення не лише фольклору, але й літературного добутку України. Адже багато драматургічних, поетичних, прозових творів України XVIII, XIX, XX століть базувались саме на матеріалі історичних, героїчних та лірично-драматичних балад («Тарас Бульба», «Маруся Чурай», «Вогнем і мечем»). Балади, зокрема балади-пісні – один із превалюючих видів фольклору й українців, їх ліричність із елементами епосу та героїки, душевна щирість і сердечна теплота, поетичність і мужність завоювали їм симпатії серед багатьох народів [3, с.49].

Основні ознаки народної героїчної балади:

1. Жанр фольклору, віршований, ліро-епічний твір.
2. Невелика кількість персонажів.
3. Зосередження уваги на моральних проблемах.
4. Напружений сюжет.
5. Легендність та фантазмагоричність.
6. Драматична, часто несподівана розв'язка.
7. Присутність оповідача.
8. Використання діалогів і повторів.
9. Невеликий обсяг [3, с.49].

Жанри героїчної та історичної балади притаманні фольклору переважної більшості народів світу. Найдавнішу українську баладу «Дунаю, Дунаю, чому смутен мечем» опубліковано в середині XVI століття. У 1584р польський поет С. Кльонович перекладає українську народну баладу «Про Федора і Федору». Балада «Пісня козака Плахти», у якій йдеться про дівчину, яка помандрувала за козаком, своїм коханим, до Запорізької Січі, виходить у 1625р. [2].

Отже, героїчна народна балада – це епічно-лірична пісня романтичного характеру з драматично напруженим сюжетом, у якій йдеться про незвичайні, фантазійні фантазмагоричні події, історичні трагедії та конфлікти. У центрі балади – завжди особиста, але суспільно значна героїчна, драматична людська, воїнська, козака доля. Сюжет у героїчній баладі стислий, оповідь зосереджена навколо одного, але найважливішого сюжетно-пафосного ядра; ведеться вона швидко, без уповільнень [1; 4; с.76].

Історичні балади – це балади на історичні теми. Співпричетність до історії бачиться в них крізь призму особистих драм і трагедій. У них змальовується життя козака, смерть козака на полі бою («Да шумить чудо дібровонька»), розповідається про велике горе, яке приносить людям війна. «Що се в полі забіліло» – балада, в якій відтворено трагічне становище українців в османському полоні. Балада «Ой був в Січі старий козак» засуджує зрадництво Сави Чалого та схвалює справедливе покарання його козаками.

Найвдаліші балади про козацьке життя, про героїчну смерть на полі бою («Смерть козака», «Козака несуть»). Довершеними є балади і соціально – побутового схрещування («Бондарівна», «Лимерівна», «Ой не ходи Грицю»).

Героями історичних пісень стають інші воїни козацтва, які, за влучним висловом М. Стельмаха, шаблею, списом і серцем боронили рідну землю. Це і Дорошенко, і Богдан Хмельницький, і Іван Богун, і Максим Кривоніс та ін., Період кінця XVI – початку XVII століття виявився тяжким для України. Польська шляхта вогнем і мечем прагнула підкорити волелюбний український народ. Тож нові героїчні пісні про героїв-козаків мали піднести і загартувати дух козаків і вмотивувати на нещадну боротьбу з ворогом. В історичній пісні «Чи не той то хміль» оспівується перша перемога Богдана Хмельницького над поляками 1648 року в урочищі Жовті Води. Пісня прославляє гетьмана як мужнього воїна, патріота та мудрого політика [4; с.75-76].

Початок XX сторіччя теж збагатив історичну пісню. Під час національно-визвольних змагань 1917–1921 років з'явилися нові пісні про боротьбу

українського народу за волю і незалежність, про створення Української Народної Республіки:

Єднаймося, брати-українці,
Не час на роздори, не час,
Бо нам ще Великдень настане,
І доля всміхнеться до нас.

Історична героїчна пісня – це душа народу, це наша історія. А подвиги героїв, зображені у піснях, виховують у наших серцях мужність і бажання бути гідними подвигів синів України [5].

Українські балади, що мають різноманітні зміст і форми, багатством поетичних образів, мистецькою довершеністю та мелодійністю посіли вагоме місце в світовій літературній і фольклорній спадщині.

---

1. Кирчів Р. Найдавніший запис української народної пісні // Донаукові зацікавлення українським фольклором та етнографією. Народна творчість та етнографія. НАНУ, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. 2005. №. 1. С. 46.

2. Нудьга Г. А. Попередники романтичної балади // Українська балада (З теорії та історії жанру). К. : Дніпро, 1970. С. 12; 40; 55. 258 с.

3. Дмитренко Л. Балада. Українська фольклористична енциклопедія [Архівовано 12 грудня 2020 у Wayback Machine.]. Голов. ред. Г. Скрипник; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К. : Вид. ІМФЕ, 2019. С. 49. ISBN 978-966-02-9033-4.

4. Балада. Літературознавчий словник-довідник за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. К. : ВЦ «Академія», 2007. С. 75-76.

5. Новий довідник: Українська мова та література. К. : ТОВ «КАЗКА», 2005. 864 с. ISBN 966-8055-08-X

Дмитро КАЗНАЧЕСВ

доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На даному етапі протистояння України повномасштабній війні з боку Російської Федерації хотілося б розглянути діяльність засобів масової інформації та журналістів в умовах воєнного стану. Беззаперечним є той факт, що більшість працівників засобів масової інформації самовіддано працюють з перших днів збройної агресії Росії проти нашої держави. Вони знаходяться на самих передових позиціях і намагаються висвітлювати і доносити правдиву інформацію про всі жахіття цієї цинічної війни попри постійне перебування в